

FRANCIE NESCHVÁLILA SMLOUVU ZAVÁDĚJÍCÍ ÚSTAVU PRO EVROPU

Short note

55% zúčastněných francouzských voličů odmítlo ratifikaci Ústavy pro Evropu; tím byla způsobena první vážnější komplikace v soukolí dosavadního ratifikačního průběhu. Přestože se lze domnívat, že konečný výsledek byl do značné míry ovlivněn nespokojeností hlasujících s domácí politickou scénou, nelze zřejmě ani podceňovat ty okolnosti, za nichž Francouzi projeví svůj nesouhlas vůči hodnotám, na kterých je vlastně Evropská unie postavena. To může být ještě závažnější z toho pohledu, že návrh smlouvy měl do značné respektovat francouzský náhled na evropskou integraci.

Spíše než k příčinám odmítnutí však zaměříme pozornost na jeho důsledky případně na zmínku možných scénářů, které nás čekají. Důsledky i možné scénáře je zapotřebí vidět i skrze proces ratifikace plánovaný v dalším období i v ostatních zemích, z nichž nejaktuálnější a nejzávažnější je nizozemské hlasování ve středu 1. června.

Důsledky

Ekonomický vývoj České republiky dopady tohoto francouzského plebiscitu podle našeho názoru neovlivňují krátkodobě a střednědobě vůbec, s výjimkou nejednoznačného dopadu tohoto průběhu na současné celosvětové posilování kursu dolaru a jeho následné standardní implikace.

Ani ekonomika EU jako celku tímto průběhem zásadně ovlivňována není, nicméně případný dopad bychom viděli o něco zřetelněji, neboť jsou črtány různé katastrofické scénáře a koncepty (které se nakonec vůbec nemusí naplnit) a které zbytečně znervózňují investiční prostředí. Ale na datech dosud nervozita plynoucí z průzkumu veřejného mínění před francouzským referendem není vůbec patrná.

Oblasti, které lze v české ekonomice jen velmi odvozeně, ve francouzské pak bezprostředněji identifikovat jako sféry dopadu komplikací spojených se schvalováním Ústavy pro Evropu, jsou kursový vývoj a podnikatelské a investorské prostředí. Možné zesílení posilování kursu dolaru a analogicky oslabování euro lze zajisté částečně vysvětlit vzniklou nervozitou, stejně jako momentální vývoj investičního a podnikatelského klimatu. Euro se zřejmě svému oslabení krátkodobě i nadále nevyhne. Dopad na kurs koruny by měl být neutrální, ale pokud by celá okolnost oslabil i zlotý a jiné měny regionu, všechny by patrně ztratily zejména ve vztahu k dolaru. Domníváme se však, že spíše než fundamentálně, působí zde psychologický aspekt věci, spojený s nejistotou a nikoliv samotným krachem schválení Ústavy v navržené podobě. Zajisté, pokud by došlo ke vzniku skutečné krize, jež by kupříkladu reálně zpochybňovala samu existenci EU, klima chaosu by se stupňovalo a dopad na podnikatelské a investorské prostředí se dále negativně prohluboval.

Možné scénáře

Domníváme se, že Ústava pro Evropu smysl má. Přestože její forma není ideální, její obsah je prospěšný nastalé fázi procesu evropské integrace. Nepřijetí Ústavy ve Francii a hrozba jejího nepřijetí v nejbližší době v Nizozemsku a v delším horizontu i v jiných „problémovějších“ zemích povede k tomu, že projekt Ústavy v současné podobě je blízko, či zcela ve slepé uličce.

To však neznamená, že pokud selže jeden, byť takto důležitý a symbolicky vnímaný projekt, že je v koncích celá EU. Historie evropské integrace je plná toho, že určité pokusy skončily ve slepé uličce, či se k nim vrátilo po uplynutí delšího období (měnová unie/Wernerův plán; daňová harmonizace z konce 60. let, atd.). Byl by to možná i signál pro to, aby si Unie dopřála oddechový čas, strávila některé zásadní věci nedávné minulosti (euro, rozšíření) a nechtěla všechno hned a najednou.

Stop Ústavě znamená i brzdu pro případné další rozšíření (mimo Rumunsko a Bulharsko) a pro to být i formálně partnerem ostatním světovým velmocem. Může vést k posílení fragmentace a k prohloubení oné vícerychlostnosti EU. A je to i o plýtvání energie; bylo investováno mnoho času a úsilí na to, aby zde Ústava byla; i následné aktivity jsou roubovány na to, že se Ústava stane skutečností. Její nepřijetí by znamenalo zmaření tohoto úsilí, nutnost věnovat se novému konceptu, zkrátka problém dále řešit, což může paralyzovat a brzdit další navazující činnosti ve fungování Unie.

Z hlediska dalšího rozšíření zamítnutí Ústavy přímo nehraje roli v případě Rumunska a Bulharska (jež jsou již zahrnuty v „nicejských počtech“). Pro Turecko by to znamenalo další prodloužení frustrace z toho být 33 let asociovanou zemí bez reálné vyhlídky přistoupení. Bulharsko a Rumunsko mají v jistém ohledu "vyhráno", neboť podmíněné přístupové smlouvy jsou již podepsány, ale rozhodně to znamená riziko pro jednání nejen s Tureckem (které má nyní dlouhodobou "karanténu", během níž má přesvědčit, že si členství zaslouží), ale možná ještě silněji pro Chorvatsko, případně Srbsko/Černou horu, které se domnívají, že by měly vstoupit dříve, než v roce 2015.

Závěrem

V důsledku verdiktu francouzského referenda se rozhodně nezastaví ekonomický život – ani ve Francii, ani kdykoliv jinde v EU. V jeho důsledku ani „nekončí“ proces evropské integrace v podobě EU. Jeho dopad může být zajisté psychologický, jež se projeví ve zvýšení nejistoty, který může ohrozit racionální investorská uvažování.

Scénář ratifikace Ústavy byl koncipován pozitivně, tedy tak, že země nebudou „dělat problémy“ a Ústavu schválí. Nyní nastal zádrhel a tento zádrhel si vyžádá nalezení jakéhokoliv alternativního řešení. A každé nové alternativní řešení znamená tříštění energie, úsilí, pozornosti vynaložené na něj a znamená současně, že politici, experti se nebudou moci věnovat řadě věcných záležitostí, které by mohly být pozitivní rozměr. Například francouzské "ne" dává téměř červenou kartu oživení diskuse nad přijetím směrnice o službách.

A ještě jedna věc; francouzské referendum může znamenat i odmítnutí tradičních principů, na nichž byla evropská integrace založena francouzskou populací. Těžko říci, zda se v jejích očích tyto principy přežily, ale francouzské "ne" svým způsobem vystavilo proces evropské integrace na křižovatku, na níž by bylo vhodné se zastavit a možné provést jistou sebereflexi.

Petr Zahradník
tel: +420 261 073 019
pzahradnik@csas.cz